
ПОГОВОР

ИЗА ШТИТА ПОЕЗИЈЕ

*Речи које сам шајила,
које нису могле бити изречене
очи у очи, на раскрићу,
од ситида, од сираха,
ситоје у њесми неприкосновене.*

„Иза штита поезије”,
Слово о љубави, 1983.

Десанка Максимовић је апсолутни феномен српске поезије и целокупне књижевности. Песникиња са 78 књига – од тога је преко 50 збирки песама и још бар 20 избора – знаменита је фигура наше културе и књижевности, и по обиму песничког дела и по рецепцији која траје преко 100 година. Тајна биолошког и песничког трајања јесте тајна Десанке Максимовић. Све мёне друштвених, књижевних и животних турбуленција песникиње, и земље и времена у коме је живела доносиле су јој и славу и пад. Ипак, она се увек мудро крила само иза штита поезије. Због тога и овај избор за њен 125. рођендан после свега што је прошло кроз њен живот и поводом њеног дела остаје под штитом поезије. Иза тог штита скриле су се и интимне и друштвене драме жене и песникиње на брдовитом Балкану. Штит по-

---

езије који је морала да искује бранио је и ратницу, и поетесу и заљубљену девојку, жену и она која бди над судбином свога рода, али тихо и отмено подноси бол и самоћу после одласка њене највеће и једине љубави Сергеја Сластикова. Књижевно дело Десанке Максимовић представља најобимнији песнички опус у српској књижевности 20. века и ове године, поводом 125 година од рођења песникиње, 30 година од смрти и 30 година рада Задужбине „Десанка Максимовић” пред нама је прилика да још једном сачинимо избор њених песама изведен по хронолошком реду, а заснован на вредносним критеријумима и одјецима времена. „Земља јесмо, / остало су све привиди. Једино није привид рана / која се у ноћ отвара и бриди.” – овако нам пева Десанка Максимовић у збирци *Немам више времена* (1973), уверена да је при крају песничког и животног пута. Судбина јој је одредила још пуних 20 година живота – преминула је 1993. године. У овим стиховима садржана је основна мисао и загонетка мистерије човековог постојања, која се код ње развија од прве песме до последњих стихова. Та мисао о пролазности човека и трајности унутрашњих суптилних рана, које се само ноћу отварају и бриде, представља мисаоно и емоционално језгро песништва Десанке Максимовић. Из тога језгра развијају се песме о љубави, смрти, веровањима, историји, судбини човека на Балкану, нежним и веселим дечјим гласовима у природи и играма. Десанка Максимовић јавила се у српској књижевности упоредо са авангардистима, у периоду оштрих књижевних обрачуна и полемика. Првим песмама, у часопису *Мисао* 1920, па збирком *Песме* (1924), Десанка је на песничку позорницу иступила лириком која није била радикално другачија у односу на претходнике, али је следила

импульсе сопствене песничке природе. Због тога је бивала, од тада па све до својих позних песничких збирки, често смештана на размеђу традиционалног и модерног поетичког обрасца. Доследност и оданост сопственом виђењу света, на које су малог утицаја имали друштвеноисторијски догађаји и текући токови српске књижевности, није умањила рецепцију њене поезије. Напротив, рецепција њеног песништва такође је феномен српске књижевности 20. века: била је, готово 70 година, једна од најчитанијих песникиња у свим генерацијама, и то без обзира на „модерност” и актуелност. Препознавање њене модерности долази деценијама касније, тек са збирком *Тражим помиловање* (1964). Међутим, увидом у целокупан песнички опус, који су нам пружила *Целокупна дела Десанке Максимовић* (2012) указују се многе црте модернитета и у ранијим песничким етапама – у версификацији, песничким облицима и доживљају света. Упоришта песничког света Десанке Максимовић су идеја природе, идеја Бога и идеја поезије. На тој основи настају и идеје љубави, смрти и пролазности, као и идеје патриотизма и социјалне правде. Све ово допринело је стварању једне широке и раскошне слике света, дубоких значења. Природа у поезији Десанке Максимовић није само тема већ и важан поетички чинилац, медијум у ком се њена поезија обликује, као и њено изражајно средство. Саживљеност са светом природе дубинска је, и шира од идеје пантеизма, па је песникиња доживљава као врховни, вечито живи универзум који постоји и изван људског доживљаја. Из тога изворишта проистичу и аутопоетичке идеје о недокучивом чуду рађања и обнављања, односно стварању песме као постанку света. Дубока религиозност поезије засноване на комплексном виђењу божанског заснива се

на преплитању паганског и хришћанског доживљаја света, на хришћанском милосрђу и разумевању не-савршености људске природе. Сродна томе је тема и финитности, која се у раном песништву формулише као део сталног процеса метаморфозе и обнављања, а касније се синтетише у трагичну мисао о трошности и смрти као непорецивом феномену. У корпусу родољубивих и социјалних песама Десанка Максимовић снажно је везана за завичај (Бранковину) и за судбину српског народа, па пева о природи националног бића, његовом етосу, трпљењу у тешким временима, о трауматским догађајима новије историје, често активирајући дубинске слојеве културе и историје. Експериментисање са песничким облицима огледа се и у стварању песама у прози, поема и хаику песама. Инспирација далеким источњачким културама, кондензација значења и ликовни елементи жанра – песникињу подстичу да пред крај свог књижевног пута објави збирке хаику песама *Озон завичаја* (1990), *Славуј на тробу* (1990) и *Дечји разговори* (1991). Певању за најмлађе Десанка Максимовић посвећена је током читаве своје књижевне каријере, од самог почетка и песама у *Нашем листу* из 1922, збирке *Врти детињства* (1927), па све до *Песама о птицама* (1988) и *Зовине свирале* (1992).

Одређивање места Десанке Максимовић у српској књижевности, а посебно у послератном периоду је веома комплексно питање као и њена свеукупна позиција у развоју српске поезије. Како год било, Десанка је увек бирала аутентично место и стварала своју личну позицију која није била ни на страни екстремно модерних тенденција, али ни на страни конзервативних ставова. У првим песничким збиркама, па чак и у првој песми објављеној у часопису *Мисао* 1920. године ближа је модернистима

и слободном стиху, а потом социјалној литератури тридесетих година. Сима Пандуровић је 1921. саставио *Антилопију новије лирике*, а на основу гласања читалаца часописа *Мисао*, Десанкина песма „Стрепња” добила је највећи број гласова и припала јој је награда редакције од хиљаду динара. Много година доцније песникиња ће се присећати тих дана: „Дуго сам сазрела, касно сазрела. Као млад песник, расла сам уз велику генерацију: Милана Ракића, Јована Дучића, Исидору Секулић, Симу Пандуровића, Милицу Јанковић, Живојиновића Масуку...”. Дипломирала је на Филозофском факултету у Београду и почетком школске 1923/1924. постављена је за суплента у Учитељској школи у Дубровнику. Ђаци су били скоро њени вршњаци, а у разред је ступила „без икаквог стручног знања методике и педагогије”. Била је, како је сама говорила пријатељима, „наоружана једино љубављу према њима и знањем”. Из Дубровника је написала писмо Светиславу Б. Цвијановићу, издавачу у Београду који је одмах прихватио њену збирку, а насловну страну је урадио већ тада истакнути карикатуриста Пјер Крижанић. Десанка је у периоду Другог светског рата усмерена највише на дечју поезију, склањајући се од цензуре колаборационистичке власти у Србији од које је добила отказ одмах по окупацији Краљевине Југославије. Родољубиво песништво настаје у рукописима и чека време после Другог светског рата да буде објављено („Крвава бајка”, „На гробу стрељаних ђака”, „Србија је велика тајна”), да би од средине шездесетих година била део струје која се враћа на нашу средњовековну традицију, наслеђе паганске и хришћанске културе. Збирком *Тражсим помиловање* 1964. године она се укључује у савремене токове којима су већ кренули песници Миодраг Павловић, Љубо-

---

мир Симовић, Иван В. Лалић и Јован Христић. То су песници друге млађе послератне генерације који се враћају традицији и националној култури кроз песничке књиге ослоњене на традицију Византије, наслеђе средњовековне културе и религије. Ипак, поетички постуци Десанке Максимовић су сасвим другачији од њених савременика. *Тражим ђомиловање* или *Лешоис Перунових ђошмака* су збирке које представљају типичне облике реактивирања средњовековне и најстарије културе народних веровања и паганских божанстава Јужних Словена, али су њени поетички поступци мање радикални и још мање усмерени на обнову старијих књижевних жанрова од њених савременика. На XI међународном конгресу ПЕН клубова у мају 1933. године упућен је први јавни светски протест против фашизма и на том конгресу биће и Десанка Максимовић, Иво Андрић, Светислав Стефановић, Тодор Манојловић, Момчило Настасијевић, Растко Петровић, Драгиша Васић и Станислав Винавер, а предводио их је као председник Српског ПЕН клуба песник и дипломата, Милан Ракић. Дамаре времена и претње по светски и мир у њеној домовини Десанка је добро разумела и јавно иступала. До пред сам рат 1941. године Десанка Максимовић је позитивно оцењена и лепо прихваћена у књижевним круговима, али она већ 1939. године пише три песме које су антиратног карактера, наслућујући страشان суноврат и страдање српском народу. Ту су песме „Будућим војницима”, „Устаници”, „Девојка за погинулим младићем” штампане у *Српском књижевном гласнику* 1939. године. Исте године у *Српском гласу* критичар крајње десне оријентације Милутин Деврња оштро критикује ове њене песме као облик „дефетистичког” струјања у српском друштву. Десанка му одговара 1940. годи-

---

не у свом стилу скривена иза штита поезије песмом „Жао ми је човека”, пишући тако једно од најхуманијих песама уочи самог рата: „Ни моји преци, ни сељаци мога завичаја / издајници нису били. Стизали су на време где правда чека, / где је домовина звала;/ па и ја знам вредност жртава и идеала; /али жао ми је, /жао ми је човека.” У Божићном броју *Полишике* 1941. године објавиће две песме које указују на тмурно окружење које затвара очи пред страхом која ће доћи. Тадашња политика Краљевине Југославије већ је забележила њен антифашистички став који није био у складу са политиком државе, па је међу првима добила отказ на месту професора српског језика и књижевности у Првој београдској гиманзији одмах по окупацији у априлу 1941. године. Остатак рата провела је у Бранковини, потом држећи приватне часове и правећи лутке које је продавала у парковима Београда. С обзиром да није била део комунистичког покрета, улогу њеног политичког заштитника после рата имао је Радован Зоговић. У ратном периоду зато пише песме за децу, а у послератном времену почиње да објављује из рукописа патриотску поезију.

Место Десанке Максимовић у послератној српској књижевности одређено је системом вредносних судова који се мењају од 50-их до краја 90-их. Све се мења и пред нама, и сада, после распада Југославије, у којој је Десанка деловала од 1920. до 1993. године – указује нам се низ проблема. Распад југословенске књижевности крајем 80-их и формирање националних књижевних канона захтевао је нову оцену и Десанкинога места. У тим проценама треба имати на уму да је Десанка Максимовић живела у различитим крајевима Југославије и у целокупан свој опус, а посебно у песнички, интегрисала елементе различитих

култура и народа. Интегративни глас везан за Србију и страдање српског народа у Другом светском рату постаје експлицитан у њеној родољубивој поезији. „Србија је велика тајна”, „Крвава бајка”, „Отаџбино, ту сам”, „Србија се буди”, „На гробљу стрељаних ђака” представљају песме које су обележене искључиво тематиком српске земље, народа и простора. Та промена парадигме, упркос идеологији комунизма, јасна је и представља један од најпрецизнијих путева на којима је Десанка Максимовић била аутентична песникиња Србије, а тек повремено и социјалистичке Југославије. Десанка Максимовић је, осим статуса песникиње завичаја, родних звукова и фрула, слика пантеистичке Бранковине, после Другог светског рата своју позицију изградила управо на родољубивим песмама. То је, са становишта најшире рецепције, било пожељно, драгоцено, а њен статус песникиње која најдубље осећа Србију као велику тајну или слика злочиначки подухват у „Крвавој бајци”, постављају се насупрот екстремно модерним токовима и изразу Васка Попе или Миодрага Павловића. Концизност Попине поезије и крајњи израз Павловићевих експеримената творе сасвим други ток послератне српске поезије. Модернистички израз В. Попе и М. Павловића централни је правац у послератној поезији, правац који стоји на супротној страни од Десанкине поезије благих тонова и дечјих звукова. Упркос томе она остаје омиљена и цењена, остаје песникиња која свој пут налази у реактивирању средњовековне поезије – у збирци *Тражсим и омиловање*.

Десанка Максимовић била је у управи Удружења писаца Србије, заједно са Миланом Богдановићем, Душаном Костићем, Отом Бихаљијем Мерином, Александром Вучом, Михаилом Лалићем, Младеном

Лесковцем, Душаном Матићем, Ђузом Радовићем и Елијем Финцијем. Борислав Михајловић Михиз у антологију *Српски песници између два рата* (Београд: Нолит) уноси девет песама Десанке Максимовић, а Зоран Мишић је у *Антологију српске поезије* (Нови Сад: Матица српска) унео три њене песме: „На бури”, „Спомен на устанак” и „Не бој се”. Дакле, статус ове песникиње различито је валоризован. Она није, после Другог светског рата, на трагу Васка Попе, Миодрага Павловића у првим збиркама, или Бранка Миљковића. Најближа је савременицима који су представници модернизма управо од средине шездесетих година. Због тога се непрестано поставља питање Десанкине модерности и традиционалности као суштинске дихотомије у поетици њенога песништва. Док је између два рата била блиска модерним и Јовану Дучићу, после Другог светског рата наћи ће се на трагу социјалне поезије тридесетих и формирања самосвојног исказа у патриотској поезији. При крају песникињиног живота можемо уочити једну врсту родног одређења поезије, у коме се истиче лирски „женски” карактер песништва, окренут рефлексима. Тако се са годинама, а то почиње од збирке *Немам више времена*, истиче управо та рефлексивност која превазилази лирско у песништву – усмереност на теме хришћанског милосрђа и хуманости у најширем смислу те речи. Та врста хуманости открива се несумњиво од 1964. године и збирке *Тражим помиловање*. Тешко је пронаћи у тим годинама песника или песникињу сличног израза и тако високо подигнутог тона хуманости. Напокон, колико је уопште жена песникиња и било у периоду после Другог светског рата?! Осим Десанке Максимовић и Мире Алечковић, све до пред крај 70-их година, ми и немамо аутентичан

женски глас. Због тога Десанку Максимовић треба посматрати и у томе контексту – као једну сасвим усамљену жену у великом броју мушких песничких гласова. Мада се поезија не дели на женску и мушку, упркос напорима студија рода, ми не можемо пренебрегнути и ту чињеница, која Десанку Максимовић у послератној књижевности додатно представља као аутентичан и самосвојан глас који никада није био део утврђених токова и школа. Песникиња је, у ствари, увек имала неку врсту отпора према идејама и групама, а залагала се за исконски хуманизам – како је то сама дефинисала у писму Иди Радвољиној, руској књижевници и преводиоцу, 1962. године: „Има нешто у мојој природи што ми не дâ да се толико занесем да ми уверење или идеја постану важнији од људског створа”.

Дилема о одређењу поезије Десанке Максимовић као представника модерног традиционализма или традиционалног модернизма јесте дихотомија која њу прати од првих песама. У послератној књижевности, у најширем смислу и рецептивном нивоу, она је књижевница првог реда, уз Иву Андрића и Мирослава Крлежу. Дакле, место Десанке Максимовић дефинисано је, с једне стране, изузетном рецепцијом и високим облицима хуманистичког израза, који су били прихватљиви у модерној књижевности и у тадашњем друштву. С друге стране, Десанка није била склона радикалним захватима и припајању појединим групама. Она се дистанцирала и у сукобима који су обележили књижевну сцену педесетих година. Напокон, Десанкин песнички израз најближи је лирском тону Стевана Раичковића, који је њену поезију уврстио у одељак традиционалног песништва, у едисији *Српска књижевност у 100 књига* (1965). Ипак, и за њега поезија ове песникиње лирског тона није

имала „драж оног шока какав су производили савременици рушећи традиционалну грађевину српске поезије”. Међутим, како пише Берко Савић, она је: „у тој наоко полурушевини ипак изабрала одају која је била окренута животу и с видиком на ново песничко доба [...] она је успела да лирски светлуца, зрачи нијансом, па и обасјава”. У делу ове песникиње нема иновативности коју изазива шок послератне поезије, али је она ипак успела да средином шездесетих година буде у токовима модернизације наше поезије. Опус је различито валоризован, али једна је чињеница била стална, и у томе су се сложили многи критичари (М. Ристић, Р. Константиновић): реч је о песникињи која има велики број песама неједнаког естетског нивоа. Са данашње тачке гледишта можемо казати да је управо то – велики број песама различитог нивоа – стварало лажну слику, која је на књижевне критичаре често остављала лош утисак. Кад је о песништву Десанке Максимовић реч, најбоље би било да је ауторка сама направила избор песама, или да је, у сарадњи са неким од критичара, селектовала опус. То би дало много јаснију слику, која би профилисала песме највишег естетског домета. Друштвене, политичке, националне и културолошке околности представљају основне обресе нашег друштвеног живота, а управо он је често одређивао место Десанке Максимовић у антологијама, изборима, па и читанкама.

Збирком *Озон завичаја* песникиња је померила границе наше поезије ка далекоисточним културама, којима је врло кратко тежио и Милош Црњански. Сонети којима се вратила педесетих година били су знак неке врсте песничке зрелости и обнове сонета – што је истински актуелно у послератној поезији, после дугог одсуства у међуратном периоду. Пуно

остварење сонети доживљавају у збирци *Сајам речи* (1987) за које је песникиња рекла да су „рође-ни у унутрашњим пејзажима, као неки разговор са самим собом”. Обновом сонета Десанка Максимовић прикључила се токовима поезије Стевана Рачковића, Ивана В. Лалића, Скендера Куленовића. Највиши домет ипак треба тражити у песничкој збирци *Тражим њомиловање* и у рекреирању културног и литерарног наслеђа, као што то 60-их и 70-их чине Васко Попа, Миодраг Павловић, Иван В. Лалић и Јован Христић.

Десанка Максимовић једина је жена песникиња која је опус започела 1920, у јеку авангардног периода, и тада била у блиским контактима са савременицима Милошем Црњанским, Станиславом Винавером, Миланом Дединцем, Растком Петровићем, да би се после Другог светског рата у сличном односу нашла са Васком Попом, Миодрагом Павловићем, Оскаром Давичом. Једна је од малобројних жена песникиња која је дугим биолошким и песничким ангажманом опстала у свету у коме је било толико разноликих песничких програма и манифеста. Уз то, место Десанке Максимовић и у међуратном и послератном периоду обележено је аутентичним поетичким особинама које су ретко када биле део неког покрета или групе, па чак и неком врстом усамљености жене песникиње. Десанка Максимовић је песникиња која је успела да, од 1920. године, када објављује прве песме, до 1993, остане своја, аутентична у поетичком смислу, и да само повремено буде део главних токова којима су припадали остали песници. У нашим сећањима остала је као старица са шеширом за коју ће владика шабачки Лаврентије казати да је била „старица у којој је било више духа него тела”. Живела је 95 година, радила до последњег

тренутка, бритког ума и веселог духа. Са годинама је све више преправљала песме, те се у рукописној заоставштини налази огроман број варијанти појединих дела. Обожавана песникиња, симбол трајања, мере света и века, опстајала је као таква упркос свим менама. Остала је своја, аутентична, увек блиска бројним савременицима: од Милоша Црњанског, са којим је студирала, читала радну верзију *Дневника о Чарнојевићу* раних двадесетих; Симе Пандуровић, уредника часописа *Мисао*, у коме је штампала прве песме 1920. године, до модерних песника послератног доба са којима је сарађивала – са Васком Попом, Душаном Матићем, Миодрагом Павловићем и другима. Увек је била отворена за нове токове, али никад део неког покрета, смера, групе. Никоје није била ближа у раним збиркама – *Песме* (1924), *Зелени вишњез* (1930) – него Јовану Дучићу. У *Српском књижевном власнику* и ПЕН клубу, двадесетих година, Десанка Максимовић је упознала и Јована Дучића и Милана Ракића. У фебруару 1935. године Ј. Дучић ће казати: „Код нас је Десанка, по мом мишљењу, лиричар првог ранга”. Ј. Дучићу она највише дугује у стилу, тону, мелодиозности, распону расположења, модернистичким одликама поезије пре Првог светског рата. Међутим, поезија Десанке Максимовић писана је слободним стихом, новим духом и сензибилитетом песника 20-их година 20. века, али без оповргавања традиције као што ће то радити авангардисти (Милош Црњански, Растко Петровић). У раној фази то је, дакле, поезија симболистичких синестезија, нијанси, импресија, колоритности природних тонова зеленог и плавог. Наслови тих песама све казују: „Стрепња”, „Чежња”, „Предосећање”, „Једна смрт” „Слутња”, „Тајна”, „Поноћ”, али ту су и „Пролеће”, „Сутон”, „Рађање месеца”, „Сунчев залазак”. Са мо-

---

тивским и тематским дијапазоном Дучићеве поезије она се у потпуности сусреће у сфери љубави, смрти, Бога, али се и ту помера ка изворима народних веровања и паганских култова. Данас готово да нема особе која није запамтила суптилност описаних првих љубавних доживљаја у импресионистичким наговештајима и сугестијама у стиховима: „Не, немој ми прићи!” у песми „Стрепња”. У таквој способности да ухвати детаљ природе и човека Десанка Максимовић се формирала на наслеђу нашег модернизма. С друге стране, она је блиска космичким идејама Сибе Миличића: утапање у природу, снагу универзума, непрестано радовање животу. Радост трајања и живљења упркос свему јесте још једна велика тајна Десанке Максимовић. Поезија Десанке Максимовић у првим збиркама везана је, дакле, за теме љубави, смрти и Бога. Како је приметила Љубица Ђорђевић, било је то у време када Ј. Дучић објављује своје циклусе о богу, смрти и љубави, од 1923. до 1925. После Другог светског рата мењала се поетичка парадигма Десанке Максимовић, померајући клатно са традиционалног на модеран израз, који ће највиши степен достићи у збирци *Трајим ђомиловање, Немам више времена* (1973), *Летовис Перунових ђошмака* (1976), док ће варијације са јапанском поезијом и хаику изразом бити доминатне у *Озону завичаја*.

Посебна је заслуга за проучавање ове песникиње делатност Задужбине „Десанка Максимовић”, која постоји 30 година, и у том периоду објавила је више од 15 зборника, едицију са 9 научних монографија и *Целокупна дела* у 10 томова. Разумели су Десанку Максимовић на свим језицима света (а и сама је преводила). У ранијим тумачењима често је била поређена и са Бранком Радичевићем и стражиловском линијом – првенствено с обзиром на број песама

које су добиле и музичко извођење. Истраживање Владимира Јовановића показало је да је више од 175 њених песама изведено уз музичку пратњу, да су 43 музичка ствараоца компоновала дела за текстове или делове текстова Десанке Максимовић. Укупно 117 песама је музички обрађено до 2001. године. Занимљиво је да су највећу пажњу привукле песме из првих збирки *Песме* (1924), *Гозба на ливади* (1932) и *Песник и завичај* (1946), а потом *Тражим ђомиловање* (1964), *Немам више времена* (1973), *Ничија земља* (1979) и *Озон завичаја* (1990). Треба ли нам, после овога, више доказа о лирској суптилности и аутентичном лирском гласу Десанке Максимовић?! Ако је лирика своје прве кораке направила уз лиру и музичке тактове, онда је овај мали дискурс у музику показао да је Десанка Максимовић исконски лирничар минулог века, који је имао потпуно свој ток, у који су се уливале, делимично, реке и речице различитих праваца и школа. Међутим, после свега песникиња нас враћа ономе што представља пра-исконску лирику, у песми „Опорука”: „Оставићу вам једино речи / ископане из дубине слуха / као благо из кладенца, / наслеђене од ветрове фруле, / исковане где се срп кује, / речи отете с кљуна птици / која лети над облацима, / речи испретане на огњишту / које тајну ватре и пепела знају, / реч прочитану немештем из погледа [...]”.

Десанка Максимовић обележена је самосвојним песничким развојем и представља пример јединственог опуса у оквиру српске књижевности 20. века, док њену поезију видимо као специфичан поетички модел који је увек био посебан у односу на савременике. У развоју српске поезије ауторка *Лешојиса Перунових ђошмака* остала је симбол лирске суптилности, трајања и непревазиђене ре-

---

цепције у најширим читалачким круговима. Десанка Максимовић је песникиња чије место у послератној поезији одређујемо као издвојени ток, али ток који је био део иновација у погледу модернизовања књижевне и историјске традиције, у обнови сонета, и експериментима са хаику поезијом. Или, како је сама песникиња рекла једном приликом: „Некога је формирао Маркс, некога Бодлер, некога Мајаковски, некога Мухамед или Достојевски, а мене људи у чијој сам близини расла”.

Основу поетског израза и места Десанке Максимовић у послератној поезији треба тражити и у исконском витализму ослоњеном на праприродно порекло човека и речи. Управо у таквом виталистичком, исконском пориву налазимо њено место у развоју српске поезије, са делом које је немерљиво са делом било ког другог песника тога периода.

Десанка Максимовић је несумњиво остала наша најпревођенија и најпознатија песникиња, којој мена времена и нових тенденција ништа нису одузеле. Напротив, Десанка Максимовић је жива у научним и најширим читалачким круговима увек и упркос новим технологијама и духу новог времена 21. века. О њеној одбрани сведочи и 50 000 потписа петиције за очување збирке *Тражим помиловање* у 4. разреду гимназије и избор песама у 3. разреду гимназије. Само да се то догодило било је довољно да у јуну 2020. године схватимо како је највољенија и најпревођенија српска песникиња веома жива у времену кад се најмање чита, и то посебно поезија.

др Светлана Шешиновић

У Београду, 25. априла 2023.